

Tezy o organizowaniu przedsięwzięć alarmowych i realizacji zadań obrony cywilnej w Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie

Dokumenty odniesienia:

- **Plan** – Plan Operacyjny Funkcjonowania Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny;
- **Instrukcja** – Instrukcja Alarmowa Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, styczeń 2013 r.;
- **Rozporządzenie** – Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 stycznia 2013 r. w sprawie systemów wykrywania skażeń i powiadamiania o ich wystąpieniu oraz właściwości organów w tych sprawach;
- **Protokół** - Protokół dodatkowy I do Konwencji Genewskich z 12 sierpnia 1949 r., sporządzony 8 czerwca 1977 r., ratyfikowany przez Polskę w 1991 r.;
- **Zarządzenie** – Zarządzenie Nr 63/2011 Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 18 sierpnia 2011 roku w sprawie zasad planowania, organizacji i wykonywania zadań w ramach powszechnego obowiązku obrony

1. Z katalogu **zadań obrony cywilnej** ujętych w art. 61 *Protokołu* w Uniwersytecie realizowane są dwa pierwsze zadania, czyli:
 - 1) Służba ostrzegawcza;
 - 2) Ewakuacja.

Pozostałe zadania ujęte w ww. katalogu, ze względu na możliwości i potrzeby Uniwersytetu oraz z powodu uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych dotyczących zagrożeń oraz istniejących zabezpieczeń nie mają potrzeby zastosowania. Czekamy na zadania OC, które mają być przydzielone dla uczelni Krakowa przez właściwego terytorialnie szefa obrony cywilnej.

2. W ramach **jednolitego krajowego systemu wykrywania skażeń i alarmowania**, określonego w *Rozporządzeniu*, w Uniwersytecie realizowane jest: alarmowanie, ostrzeganie i powiadamianie, co łącznie z zadaniami obrony cywilnej określone zostało w *Instrukcji* terminem „**przedsięwzięcia alarmowe**”.
3. Wykonawcą przedsięwzięć alarmowych w Uniwersytecie są „**podmioty reagowania alarmowego**”. Podmiot to osoba funkcyjna wymieniona w *Instrukcji*, zobowiązana do aktywnego reagowania na zaistniałe zagrożenia oraz uprawniona do samodzielnego działania i podejmowania decyzji. Podmioty reagowania alarmowego kierują realizacją przedsięwzięć alarmowych do czasu przybycia specjalistycznej grupy ratunkowej miasta, jest to czas decydujący o skuteczności podjętych działań. Po przybyciu grupy ratunkowej kierownictwo nad realizacją przedsięwzięć przejmuje dowódca specjalistycznej grupy, ocenia się, że będzie to miało miejsce w czasie od 5 do 15 minut po zaistnieniu zagrożenia.

4. Sposób organizacji przedsięwzięć alarmowych w Uniwersytecie zapisany został w zatwierdzonym przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego *Planie*. Przyjęta koncepcja działań uwarunkowana jest specyfiką Uniwersytetu jako instytucji. Do **specyfiki** zalicza się:

- 1) ustawowo określona autonomia uczelni oraz znaczna autonomia przebywających na jej terenie osób (studentów i samodzielnych pracowników naukowych);
- 2) niewielki stopień ustrukturyzowania Uniwersytetu, niski stopień hierarchizacji i formalizacji działań. W wymiarze organizacyjnym jest to zupełnie inna instytucja niż np.: zakład pracy, placówka administracji publicznej czy placówka szkolna;
- 3) otwartość obiektów Uniwersytetu;
- 4) duża liczba anonimowo przebywających w obiektach Uniwersytetu osób;
- 5) przestrzenne rozproszenie obiektów Uniwersytetu.

Specyfika Uniwersytetu wymaga od podmiotów reagowania alarmowego, zwłaszcza od portierów, znacznej samodzielności i operatywności. Zapisy *Instrukcji* pozwalają na samodzielne, odważne podejmowanie trudnych, ale niezbędnych decyzji dotyczących bezpieczeństwa życia i zdrowia, bez potrzeby oglądania się na decyzje innych osób.

5. Termin „**alarm**” używany jest potocznie dla określenia różnych czynności i różnych współczesnych narzędzi, ale w polskim prawie zdefiniowany jest tylko w *Rozporządzeniu* i dotyczy zagrożeń oraz działań typu wojskowego (wojennego).
6. Przedsięwzięcia alarmowe są „**ogłaszane**”, w sposób określony w *Instrukcji*, przez podmioty reagowania alarmowego. W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że termin „ogłaszać” oznacza coś innego niż termin „zarządzać”, z którym często jest mylony. Przedsięwzięcia alarmowe powinny być wykonywane „**niezwłocznie**” czyli bez zbędnej zwłoki. Zwłoka wymaga usprawiedliwienia i może być przyczyną dyscyplinarnych sankcji służbowych.
7. Decyzja o ogłoszeniu przedsięwzięć alarmowych może wynikać z **różnych zagrożeń**, np.: atak terrorystyczny, pożar, skażenie, katastrofa budowlana itp. Współczesnym zagrożeniem jest „**skażenie**”, dlatego w *Rozporządzeniu* problematyka skażeń została wyeksponowana.
8. W zakresie organizowania przedsięwzięć alarmowych w Uniwersytecie *Plan* przewiduje „**fazę czynności przygotowawczych (profilaktyki)**” i „**fazę alarmu (walki z zagrożeniem)**”. Postanowienia *Instrukcji* dotyczą fazy alarmu (walki z zagrożeniem). Inne dokumenty wewnętrzne Uniwersytetu, np. „Instrukcja ppoż.”, powinny koncentrować się na organizowaniu przedsięwzięć zapobiegawczych (profilaktycznych).
9. Podmioty reagowania alarmowego posługują się *Instrukcją* i procedurami, co jest przedmiotem praktycznych szkoleń i instruktaży. Pozostali pracownicy Uniwersytetu oraz studenci, powinni być zapoznawani z **zasadami postępowania** oraz z **dobrymi praktykami**, wynikającymi z *Instrukcji* i procedur.

10. Stanowisko ds. Obronnych zgodnie z *Zarządzeniem* zobowiązane jest do planowania i koordynowania przedsięwzięć z zakresu obrony cywilnej i zarządzania kryzysowego oraz do prowadzenia zajęć z pracownikami. **Kompetencje** stanowiska dotyczą zasadniczo fazy alarmu (walki z zagrożeniem). Natomiast kompetencje stanowisk: BHP, ppoż. i bezpieczeństwa dotyczą zasadniczo fazy profilaktyki i zobowiązują te stanowiska do prowadzenia szkoleń ze studentami.
11. Obowiązujące przepisy regulują **prowadzenie szkoleń** z zakresu BHP ze studentami, w wymiarze nie mniejszym niż 4 godziny. Jest to duże przedsięwzięcie szkoleniowe, dotyczące rocznie około 5 tysięcy studentów. Ze względu na specyfikę „bezpieczeństwa i higieny pracy studenta” uważam, że tematy szkoleń BHP dla studentów powinny uwzględniać problematykę współczesnych zagrożeń, zagadnienia ochrony ludności i zagadnienia związane z realizacją przedsięwzięć alarmowych w Uniwersytecie. Przeprowadzone przeze mnie badanie wśród studentów wskazuje na taką potrzebę, gdyż studenci nie potrafią np. wskazać miejsca zbiórki ewakuowanych osób.
12. Obowiązujące normy prawne regulujące organizację i funkcjonowanie obrony cywilnej są od dawna krytykowane, między innymi zostały bardzo negatywnie ocenione w raporcie NIK z marca 2012 r. Przygotowywane są nowe regulacje w obszarze ochrony ludności, kiedy zostaną wprowadzone w życie - nie wiadomo. **Chodzi o to, aby istniejące narzędzia prawne i organizacyjne racjonalnie i efektywnie stosować dla dobra Uniwersytetu.**

Zapraszam do dyskusji nad тезami,

Andrzej Mrozek